

Innst. O. nr. 95

(1999-2000)

Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i folketrygdloven og ferieloven

Ot.prp. nr. 53 (1999-2000)

Til Odelstinget

1. INNLEDNING

Sammendrag

- Sosial- og helsedepartementet foreslår endringer i:
- lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)
 - lov 29. april 1988 nr. 21 om ferie (ferieloven)

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Dag Terje Andersen, Erik Dalheim, Grethe G. Fossum, Britt Hildeng, Ottar Kaldhol, Torstein Rudihagen og Signe Øye, fra Fremskrittspartiet, Siv Jensen, Per Erik Monsen og Kenneth Svendsen, fra Kristelig Folkeparti, Valgerd Svarstad Haugland, Lars Gunnar Lie og Ingebrigt S. Sørffonn, fra Høyre, Børge Brende, Per-Kristian Foss og Kjellaug Nakkim, fra Senterpartiet, Odd Roger Enoksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, fra Venstre, Terje Johansen, og representanten Steinar Bastesen, viser til merknader i de følgende avsnitt.

2. UTVIDELSE AV ARBEIDSGIVERPERIODEN

Sammendrag

Sykefraværet og dermed folketrygdens utgifter har økt hvert år siden 1994 og fortsetter å øke. Det er spesielt langtidsfraværet som øker. I arbeidsgiverperioden har det ikke vært tilsvarende økning i fraværet, og arbeidsgiverne har derfor ikke hatt tilsvarende utgiftsutvikling som folketrygden.

På bakgrunn av den sterke og bekymringsfulle økningen av sykefraværet og tilgangen på nye uførepensjonister satte regjeringen Bondevik våren 1999 ned et offentlig utvalg til å utrede sykefravær og uførepensjonering. Sandman-utvalget har fått i oppdrag å utrede årsakene til økningen i sykefraværet og nytilgangen til uførepensjon og foreslå tiltak som kan redusere sykefraværet og begrense uføretilgangen. Utvalget har fått utsatt frist for å avgi innstilling til 15. september 2000. Innstillingen vil deretter bli sendt på en bred høring.

Regjeringen mener at den fortsatt sterke veksten i sykepengeutgiftene og budsjettsituasjonen generelt gjør det nødvendig på ny å fremme forslag om utvidelse av arbeidsgiverperioden. Det foreslås å utvide arbeidsgiverperioden fra to uker og to dager (16 kalenderdager) til tre uker (21 kalenderdager) fra 1. august 2000. Dette innebærer at arbeidsgiveren som regel må dekke sykepenge i opptil 15 arbeidsdager. Regjeringen ønsker også gjennom forslaget å stimulere til tiltak på arbeidsplassen for å forebygge sykefravær som kan skyldes forhold i arbeidsmiljøet. Dersom gjentatte korte eller mellomlange fravær kan hindres eller reduseres gjennom arbeidsmiljøtiltak, vil dette trolig også kunne bidra til å redusere langtidsfravær.

En utvidelse av arbeidsgiverperioden vil i noen grad også frigjøre ressurser i trykdeetaten som kan brukes til å bedre oppfølgingen av sykmeldte.

Det vises til lovforslaget § 8-17 første ledd bokstav b og § 8-19 første ledd.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, viser til sine merknader i Innst. S. nr. 220 (1999-2000) avsnitt 9.26 og går imot Regjeringens forslag til endring i folketrygdloven §§ 8-17 første ledd bokstav b og 8-19 første ledd.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sine merknader i Innst. S. nr. 220 (1999-2000) avsnitt 9.26 og slutter seg til Regjeringens forslag til endring i folketrygdloven §§ 8-17 første ledd bokstav b og 8-19 første ledd.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til den utvikling som i den senere tid har skjedd med en sterk økning av sykefraværet. Disse medlemmer vil ikke bidra til ytterligere belastning på arbeidsgiverne, med den fare for bortfall av arbeidsplasser dette medfører, og vil vise til disse medlemmers forslag om innføring av karenisdager, for til en viss grad, å ansvarliggjøre også arbeidstagerne til vektlegging av egen helse. Videre mener disse medlemmer at stadige endringer i regelverket skaper uforutsigbarhet og dermed svekkede rammebetingelser for næringslivet. Disse medlemmer viser også til Sandmanutvalget som arbeider med å utrede årsakene til økningen i sykefraværet og nytilgangen til uførepensjon samt med å foreslå tiltak som kan redusere sykefraværet og begrense uføretilgangen. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn stemme mot Regjeringens forslag til endring i folketrygdloven §§ 8-17 første ledd bokstav b og 8-19 første ledd.

3. SÆRREGLER FOR ARBEIDSTAKERE MED LANGVARIG ELLER KRONISK SYKDOM

Sammendrag

En utvidelse av arbeidsgiverperioden vil kunne bidra til at arbeidstakere med svakere helse får problemer på arbeidsmarkedet fordi arbeidsgivere fokuserer på «friske» arbeidstakere. Arbeidsmiljøutvalget uttalte at det bør treffes tiltak slik at disse gruppene ikke blir skadelidende.

Departementet foreslår derfor en utvidelse av unntaksordningen for langvarig og kronisk syke arbeidstakere som har risiko for særlig stort sykefravær, for derved å unngå negative følger av utvidelsen av arbeidsgiverperioden.

Departementet går inn for at unntaksordningen for arbeidstakere med langvarig eller kronisk syke skal gjelde hele den foreslåtte arbeidsgiverperioden på tre uker. Arbeidsgiverperiodens lengde reguleres i § 8-19. Det er derfor ikke behov for å endre § 8-20, selv om arbeidsgiverperioden utvides.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, går imot Regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet slutter seg til Regjeringens forslag.

4. FORSIKRING MOT ANSVAR FOR SYKEPENGER I ARBEIDSGIVERPERIODEN

Sammendrag

Departementet foreslår at forsikringsordningen for arbeidsgivere med få ansatte skal omfatte hele arbeidsgiverperioden på tre uker, fra og med fjerde fraværsdag. Arbeidsgiverperiodens lengde reguleres i § 8-19.

En utvidelse av arbeidsgiverperioden kan få negative konsekvenser for små og mellomstore bedrifter, fordi risikoen for sykefravær er mindre stabil i slike bedrifter. Departementet ønsker å motvirke uheldige virkninger av forslaget ved å utvide forsikringsordningen til å omfatte en videre krets av arbeidsgivere. Etter gjeldende regler er det et vilkår for å falle inn under forsikringsordningen at arbeidsgivers samlede lønnsutgifter i foregående kalenderår ikke overstiger 40 ganger grunnbeløpet. Det foreslås at ordningen utvides slik at lønnsutgiftene kan utgjøre opptil 50 ganger grunnbeløpet for den enkelte arbeidsgiver, eller en utvidelse fra kr 1 878 000 til kr 2 347 500 med dagens grunnbeløp.

Forsikringsordningen er selvfinansierende og en utvidelse av arbeidsgiverperioden vil derfor måtte finansieres ved en premieøkning.

Det vises til lovforslaget § 8-21 første ledd.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, viser til sine respektive merknader under avsnitt 2 og går imot Regjeringens forslag til endring i folketrygdloven § 8-21 første ledd.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet slutter seg til Regjeringens forslag til endring i folketrygdloven § 8-21 første ledd.

5. NÆRMERE OM BEREGNING AV SYKEPENGEPERIODEN

Sammendrag

I tillegg til 16 dagers arbeidsgiverperiode ytes det i dag sykepenger fra folketrygden i opptil 248 dager. Når arbeidsgiverperioden foreslås utvidet til tre uker, må maksimaltiden for sykepenger fra trygden reduseres tilsvarende slik at den settes ned til 245 dager/49 uker. Arbeidstakeren vil da fortsatt være sikret sykepenger i til sammen 52 uker.

Det vises til lovforslaget § 8-12.

Det ytes ikke sykepenger til alderspensjonist eller medlem med avtalefestet pensjon som mottar hel pensjon, se §§ 8-51 og 8-52.

En alderspensjonist som mottar gradert pensjon, har rett til sykepenger i den vanlige arbeidsgiverperioden, men stønadstiden for sykepenger fra trygden er begrenset til 90 dager. Det vises til folketrygdloven § 8-51.

I Ot.prp. nr. 38 (1999-2000) blir det foreslått at et medlem som mottar gradert avtalefestet pensjon fra 1. august 2000 skal ha rett til sykepenger etter de vanlige regler, dvs. i inntil 52 uker. Departementet vil ikke foreslå endringer i dette.

Departementet vil ikke foreslå noen endring av stønadstiden for sykepenger fra trygden for alderspensjonister med gradert pensjon. Utvidelsen av arbeidsgiverperioden medfører således at eldre arbeidstakere med gradert pensjon får rett til sykepenger i en tilsvarende lengre periode.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, viser til sine merknader under kap. 2 og vil på denne bakgrunn stemme mot Regjeringens forslag til endring i folketrygdloven § 8-12.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet slutter seg til Regjeringens forslag til endring i folketrygdloven § 8-12.

Disse medlemmer er enig i at stønadstiden for sykepenger fra trygden for alderspensjonister med gradert pensjon, ikke endres.

6. FERIEPENGER AV SYKEPENGER

Sammendrag

Forslaget om tre ukers arbeidsgiverperiode fører til at arbeidsgiverne får et utvidet ansvar også for feriepenger. Trygdens ansvar for feriepenger foreslås derfor redusert til 45 sykepengedager.

Det vises til lovforslaget folketrygdloven § 8-33 og ferieloven § 10 nr. 4 andre ledd bokstav a.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, viser til sine merknader under kap. 2 og vil på denne bakgrunn stemme mot Regjeringens forslag til endring i folketrygdloven § 8-33 og ferieloven § 10 nr. 4 andre ledd bokstav a.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet slutter seg til Regjeringens forslag til endring i folketrygdloven § 8-33 og ferieloven § 10 nr. 4 andre ledd bokstav a.

7. ORDNINGEN MED REISETILSKOTT

Sammendrag

Forslaget om tre uker arbeidsgiverperiode fører til at reisetilskott fra trygden først kan ytes til arbeidstakere etter utløpet av arbeidsgiverperioden, det vil si fra den 22. dagen. For andre grupper blir det ingen endringer når det gjelder reisetilskott fra og med den 15. dagen.

Det vises til lovforslaget § 8-14.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, viser til sine merknader under kap. 2 og vil på denne bakgrunn stemme mot Regjeringens forslag til endring i folketrygdloven § 8-14.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet slutter seg til Regjeringens forslag til endring i folketrygdloven § 8-14.

8. TILBAKEFALL

Sammendrag

Dersom en arbeidstaker blir arbeidsufør på ny innen 16 dager etter et fravær på grunn av sykdom, skal den tidligere fraværperioden regnes med ved beregningen av arbeidsgiverperioden. Det skal heller ikke regnes ny arbeidsgiverperiode før det er gått mer enn 16 dager etter et sykefravær som arbeidsgiveren har betalt sykepenger for i en full arbeidsgiverperiode.

Lengden av tilbakefallsfristene har nær sammenheng med lengden av arbeidsgiverperioden.

Tilbakefallsfristene foreslås derfor utvidet til tre uker i samsvar med utvidelsen av arbeidsgiverperioden.

Det vises til lovforslaget § 8-19 tredje og fjerde ledd og § 8-24.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, viser til sine merknader under avsnitt 2 og går imot Regjeringens forslag til endring i folketrygdloven § 8-19 tredje og fjerde ledd og § 8-24.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet slutter seg til Regjeringens forslag til endring i folketrygdloven § 8-19 tredje og fjerde ledd og § 8-24.

9. SYKEPENGER VED YRKESKADA

Sammendrag

Når et medlem har mottatt sykepenger i maksimal stønadstid, må det gå 26 uker før ny stønadperiode begynner å løpe. Ved yrkesskade er det ingen slik begrensning, se § 8-55.

Det foreslås at ordlyden i bestemmelsen om yrkesskade endres i samsvar med utvidelsen av arbeidsgiverperioden.

Det vises til lovforslaget § 8-55 bokstav f.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, viser til sine merknader under

kap. 2 og vil på denne bakgrunn stemme mot Regjeringens forslag til endring i folketrygdloven § 8-55 bokstav f.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet slutter seg til Regjeringens forslag til endring i folketrygdloven § 8-55 bokstav f.

10. REHABILITERINGSPENGER ETTER UTLØP AV SYKEPENGEPERIODEN

Sammendrag

Folketrygdloven regulerer vilkårene for rett til rehabiliteringspenger. Rett til rehabiliteringspenger for yrkesaktive inntre etter utløpet av sykepengeperioden.

Som følge av forslaget om utvidelse av arbeidsgiverperioden til tre uker er det nødvendig å endre antall sykepengedager i § 10-8, slik at rehabiliteringspenger kan ytes dersom trygden har ytet sykepenger i til sammen 245 dager.

Det vises til lovforslaget § 10-8 tredje ledd bokstav a og b.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, viser til sine merknader under kap. 2 og vil på denne bakgrunn stemme mot Regjeringens forslag til endring i folketrygdloven § 10-8 tredje ledd bokstav a og b.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet slutter seg til Regjeringens forslag til endring i folketrygdloven § 10-8 tredje ledd bokstav a og b.

11. IKRAFTTREDELSE. OVERGANGSBESTEMMELSER. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Sammendrag

Utvidelsen av arbeidsgiverperioden foreslås gjennomført fra 1. august 2000, og gis virkning for tilfeller hvor arbeidsuførheten oppstår etter 31. juli 2000.

I proposisjonens avsnitt 2.5 redegjøres for økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, viser til sine merknader under kap. 2 og vil på denne bakgrunn stemme mot Regjeringens forslag til gjennomføring av utvidelsen av arbeidsgiverperioden.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet slutter seg til Regjeringens forslag til ikrafttredelse og overgangsbestemmelser.

Disse medlemmer tar redegjørelsen for økonomiske og administrative konsekvenser til etterretning.

12. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet:

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 8-12 første og andre ledd skal lyde:

Når en arbeidstaker har mottatt sykepenger fra trygden i til sammen 245 dager i de siste tre årene, opphører retten til sykepenger fra trygden. Når andre medlemmer har mottatt sykepenger fra trygden i til sammen 250 dager i de siste tre årene, opphører retten til sykepenger fra trygden. Dersom trygden yter sykepenger i de første *tre* eller to ukene, ytes det sykepenger i opptil 260 dager.

Et medlem som har vært helt arbeidsfør i 26 uker etter at vedkommende sist fikk sykepenger fra trygden, får igjen rett til sykepenger fra trygden i 245, 250 eller 260 sykepengedager. Ved vurderingen av om medlemmet har vært helt arbeidsfør, ses det bort fra perioder da vedkommende har mottatt sykepenger i arbeidsgiverperioden eller fra forsikringen for selvstendig næringsdrivende og frilansere for de første 14 dagene.

§ 8-14 andre ledd skal lyde:

Til en arbeidstaker ytes reisetilskottet tidligst fra og med 22. dag etter at arbeidsuførheten oppstod. Ellers ytes reisetilskottet tidligst fra og med 15. dag.

§ 8-17 første ledd bokstav b skal lyde:

b) når arbeidstakeren har rett til sykepenger i de *tre første ukene* av sykefraværet, men arbeidsgiveren ikke er forpliktet til å yte sykepenger etter § 8-18,

§ 8-19 første ledd skal lyde:

Arbeidsgiveren skal betale sykepenger i et tidsrom på opptil *tre uker* (arbeidsgiverperioden).

§ 8-19 tredje og fjerde ledd skal lyde,;

Når det er gått mindre enn *tre uker* siden forrige sykefravær, skal et nytt sykefravær regnes med i samme arbeidsgiverperiode.

Når arbeidsgiveren har utbetalt sykepenger i en full arbeidsgiverperiode, skal det ikke inntre noen ny arbeidsgiverperiode ved sykdom som inntreffer innen *tre uker* etter at vedkommende arbeidstaker har gjenopptatt arbeidet.

§ 8-21 første ledd skal lyde:

En arbeidsgiver kan forsikre seg mot ansvar for sykepenger i arbeidsgiverperioden når de samlede lønnsutbetalingene i det foregående året ikke overstiger 50 ganger grunnbeløpet.

§ 8-24 fjerde ledd skal lyde:

Egenmelding kan nyttes for opptil tre kalenderdager om gangen. Fravær fra en arbeidsøkt som strekker seg over et døgnskille, skal regnes som en egenmeldingsdag. Ved nytt sykefravær innen *tre uker* regnes tidligere fraværsdager uten legeerklæring med.

§ 8-33 første ledd skal lyde:

Trygden yter feriepenger av sykepenger som trygden har utbetalt til en arbeidstaker etter § 8-17. Feriepenger ytes bare for de første 45 sykepengedagene i opptjeningsåret, se ferieloven § 10 nr. 4 andre ledd bokstav a.

§ 8-55 bokstav f skal lyde:

f) Sykepenger fra trygden ytes i opptil 245, 250 eller 260 dager uten hensyn til bestemmelsene i § 8-12.

§ 10-8 tredje ledd bokstav a og b skal lyde:

- a) har mottatt sykepenger fra trygden i til sammen 245, 250 eller 260 sykepengedager i løpet av de siste tre årene (§ 8-12), og fortsatt er arbeidsufør,
- b) har mottatt sykepenger fra trygden i til sammen 245, 250 eller 260 sykepengedager i løpet av de siste tre årene (§ 8-12), og igjen blir arbeidsuførens vedkommende er i arbeid uten å ha opparbeidet seg rett til sykepenger på nytt,

II

I lov 29. april 1988 nr. 21 om ferie (ferieloven) gjøres følgende endring:

§ 10 nr. 4 andre ledd bokstav a skal lyde:

- a) sykepenger utbetalt av folketrygden for inntil 45 dager hvert opptjeningsår, jf. folketrygdloven § 8-33. I tillegg betaler trygden feriepenger av sykepenger som arbeidsgiver får refundert fra trygden for arbeidstakere som er unntatt fra reglene om arbeidsgiverperioden etter folketrygdloven § 8-20 eller av omsorgspenger ved barns eller barnepas-sers sykdom ut over 10 dager etter folketrygdloven § 9-8, jf. § 9-9. Trygden betaler også feriepenger for inntil 12 uker (60 sykepengedager) av opplæringspenger og pleiepenger ved barns sykdom etter folketrygdloven § 9-17

III

Ikraftredelse og overgangsbestemmelser

Loven trer i kraft 1. august 2000 og gis virkning for tilfeller hvor arbeidsuførheten oppstår tidligst denne datoen.

13. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til det som står foran, og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak:

Regjeringens forslag om endringer i folketrygdloven og ferieloven i Ot.prp. nr. 53 (1999-2000) avvises.

Oslo, i finanskomiteen, den 9. juni 2000

Dag Terje Andersen
leder

Signe Øye
ordfører

Siv Jensen
sekretær